زانكۆی هەڵبجە
بەشی : جوگرافیا
قۆناغی: دووەم

بابەت :
سەرژمێری دانیشوان

ئامادەكردنی :
محمد عبدالفتاح عبدالخالق

بەسەرپەرشتی :
م. پێشەوا أنوەر

پێشەکی :

سەرەتای دەستپێکردنی پرۆسێسی سەرژمێری دانشتوانی کوردستانن بۆ پێشەکی
سەرەتای دەستپێکردنی پرۆسێسی سەرژمێری دانشتوانی کوردستانن بۆ نیوەیی:
یەکەمی سەدەی نۆزدەیەم دەگرێتەوە یەکەم سەرژمێری لەساڵی1831لەلایەن
فەرمانبەرانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانیدا کرا
ئەم سەرژمێریەش بۆ دوو مەبەست بەجێ گەیە نرا....؟

هۆكاری یەكەم ؛لەسەرداخوازی دەوڵەتەكانی ئەوروپابو چونكە تاكوو ئەووكاتە هیچ جۆرە زانیاریەكیان برەسمر لەسەر دانیشتوانی ئەم ئیمپراتۆریەتە نەبوو

هۆكاری دووەم؛عووسمانیەكان خۆشیان پویستیان بەهەندێ زانیاری هەبوو تابزانن ژمارەی ئەوو كەسانەی دەتوانن چەك هەڵبگرن چەند كەس دەبن وەهەروەها دەیان ویست ژمارەی هەموو ئەوو خاوەن زەویو زارانە بزانن یەكێ لەكەموو كورێەكانی ئەم سەرژمێریە سەر ژمێریەكە بۆهەموو كوردستانی گشتی نەبوو.

دوای جەنگی یەکەمی جیهانی دووبارە سەرژمێری دانیشتوانی کوردستان بەگشتی کرایەوە لە باکورو باشوری کوردستان لەساڵی 1927ز دابوو .لەڕۆژهەڵاتی کوردستان لەساڵی 1956ز لەڕۆژئاوا لەساڵی 1960ز داکرا.ئیدی لەدوایشدا درێژە بەم کارەدادرا بەشێوەیەک لەوکاتەووە تا کو ساڵی 1990ز 27جار سەرژمێری بەئەنجام گەیندراوە.

ئەنجامەکانی سەرژمێری دانیشتوان.

بەپێی سەرژمێری نەتەوەیەکگرتوەکان بۆ وڵاتانی تورکیاوئێران و سوریاو عێراق بەگشتی کراوە ژمارەی دانیشتوانی کوردستان لە75ساڵی ڕابردوودا نزیکەی 27ملیۆن کەس زیادی کردوە وە تێکرایی زیادبوونی سەدەیی ساڵانەی دانیشتوانی کوردستان لەنێوان ساڵانی 1925ز بۆ1975ز 2.6بووە. ئەم ژمارەیە لەنێوان ساڵانی 1975بۆ 1995ز بۆ 2.9بەرزبۆتەوە

هۆکاری کەمووکوری سەرژمێریەکە؛

١- ژمارهی دانیشتوان له ههندیک ناوچهی وولاتدا، لەبەر ئەوەی بەکردەوە سەرژمیری گشتی تێدا بکرێت. بەخەملاندن کراوە، چونکە لەهەندیک ناوچەدا، دەسەلاتی دەولەتی تیدا نەمابوو، بۆ نموونە، سەرژمیری سالی 1965 لە باشووری کوردستان.

2- خەلکێکی زۆر له دانیشتووانی کوردستان، بەدەستی ئەنقهست خۆیان ناونووس نەکردووە، بۆ ئەوەیی لە سوپادا نەبن بەسەرباز، یاخود بۆ ئەوەی لەسەر نەتەوەی سەردەست حیساب نەکرێن، هەرووەکو لە باکووری کوردستاندا روویداوە. لەم هەریمەدا ئەوەی ناوی تۆمار کردبیت، تەنیا بە تورک دەنووسریت.

3- لە هەندێک ناوچەی کوردستاندا، بەبیانووی ئەوەی هەندێک کەس دەیکۆمێنتی تایبەتیان نییە، دەزگاکانی سەرژمیری کردنی دەولەت، ریگە بەو کەسانە نادەن، تا ناوی خویان تۆمار بکەن، وەکوو لەهەریمی روژئاوای کوردستان ڕویداوە.

4- تومار نه كردنی دانیشتوانی ئەو ناوچانەی كه له ژێر كونترولكردنی ده سه لاتی دەولەتی ناوەندیدا نه ماون، هه روەها تۆمار نه كردنی هه موو ئه و كه سانەی چه كیان هەڵگرتوه و له پیناو ئامانجیكی دیاری كراو دەجەنگن

5- به شیكی زۆر له كوچه ره كان ناونووس ناكرین، لەبەر ئەوەی له كاتی سه رژمیریكردندا، جیگایه كی دیاریكراوی تایبه تیی و نه گوریان نییه، هه میشه له گه رمیان و كویستان كردندان و دەستی لیژنەكانی سه رژمیری گشتیان پێدا ناگات

6- دانیشتووانی هه ندیک گوندی ناوچه جیاجیاكانی كوردستان، لەبەر ئەوەی لای ده ولەت نه زاندراون، به هۆی فاكته ری تایبه تی شوینی ژیانیانەوه، یا هەر هۆیەكی دیكه بیت ناویان تۆمار نەكراوه

7_كار بەدەستانی ژمێر یاری دەوڵەت شارەزایەیی تەوایان له سەرژمێروو و پلان دانان نەبووه

سەرچاوەکان.

1.بۆردی نوسەرانی ئینسکلۆپیدیایی زانیاری.

2.پرۆگرامی پەروەردەی کۆمەڵایەتی.

https://www.kurdipedia.org/default.aspx?q=2010122702075619998

THANK YOU